

Havet i Skolen – Opgaver om springlag

Intro:

Springlag er et fænomen, som forekommer om sommeren i mange danske farvande. Det er en tilstand, hvor top- og bundvand ikke blandes. En lagdeling af vandet. Et springlag kan være meget problematisk for havmiljøet. Toppen af vandet er i forbindelse med luften, og det betyder, at der udveksles kuldioxid og ilt mellem vand og luft.

Størstedelen af nedbrydningsprocesserne i havet sker i havbunden, og der bruges rigtig meget ilt til processerne. Det betyder at den øverste del af vandmassen indeholder ilt, både fordi mikroalgerne i vandet laver fotosyntese, men også fordi der tilføres ilt fra luften. I den nederste del af vandmassen, ved havbunden, er der derimod ikke ret meget ilt, fordi det forbruges i nedbrydningsprocesserne. Hvis iltforbruget ved bunden er meget stort, kaldes det iltsvind. Læs mere om iltsvind her:

<https://projekter.au.dk/havet/forloeb/forloebsoversigt/naar-havet-har-aandenoed>

Om sommeren blæser det kun lidt, og havvandet står derfor meget stille. Der kan derfor dannes springlag, som er en opdeling af den øverste og den nederste vandmasse.

Opgave til kortet

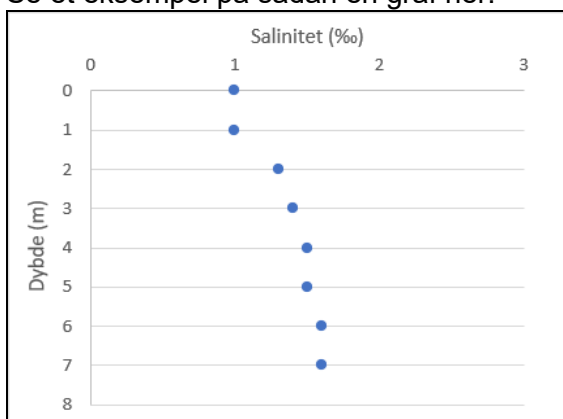
Springlag kan dannes på forskellige måder. Det kan skabes af forskelle i temperatur, saltholdighed (kaldes også salinitet) eller af begge dele. Det kaldes temperaturspringlag eller saltspringlag.

- Find et punkt med springlagsdata tæt på dig, gerne i en fjord eller lignende.

I punktet kan du se temperaturen og saliniteten som funktion af dybden, og der er målinger fra både sommer og vinter.

- Kopier data ind i enten google sheets eller excel
- Lav to grafer - en for sommer og en for vinter - med temperatur som funktion af dybde. Altså temperatur på x-aksen og dybde på y-aksen. Placer gerne x-aksen øverst, så grafen viser temperaturen ned gennem vandsøjlen, hvor 0 meter svarer til havoverfladen
- Lav to grafer - en for sommer og en for vinter - med salinitet som funktion af dybde. Altså salinitet på x-aksen og dybde på y-aksen. Placer gerne x-aksen øverst, så grafen viser saliniteten ned gennem vandsøjlen, hvor 0 meter svarer til havoverfladen

Se et eksempel på sådan en graf her:

- Beskriv forløbet for både temperatur og salinitet ned gennem vandsøjlen. Er der forskel på sommer og vinter?
  - Afbøjer graferne i den samme dybde?
  - Forklar hvorfor det koldeste og mest salte vand findes ved havbunden. Hvorfor lægger ferskvand sig ovenpå saltvand og hvorfor lægger varmt vand oven på koldt vand?
  - Forklar hvorfor der er forskel på sommer og vinter
  - Lav eventuelt dit eget springlag: <https://undervisning.wwf.dk/lav-et-springlag>
-
- Vælg nu 'ilt-springlag' i samme datapunkt som du lige har arbejdet med. Lav endnu en graf hvor du har dybden på y-aksen og ilt på x-aksen
  - Beskriv grafen. Hvor er der mest ilt i vandet, ved vandoverfladen eller ved havbunden?
  - Hvordan kan du forklare forskellen?
  - Hvilke processer i toppen af vandet, både biotiske og abiotiske, kan tilføre mere ilt?
  - Hvad sker der i bunden af vandsøjlen, hvis der ikke er nok ilt?

Efterbehandling:

Springlag er med til at forværre iltsvind i de danske farvande. Du kan læse meget mere om iltsvind her: <https://projekter.au.dk/havet/forloeb/forloebsoversigt/naar-havet-har-aandenoed>